

Inese Šūpule, Dr.sc.soc

Iemesli atgriezties Latvijā: reemigrantu stāsti

Latvijas Universitātes 73. konference

Sekcija: Socioloģija. Ilgstpējīga attīstība Latvijā un socioloģijā

2015.gada 13.februārī

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**
ANNO 1919

ESF projekts "Latvijas emigrantu kopienas: nacionālā identitāte, transnacionālās attiecības un diasporas politika"

Nr. 2013/0055/1DP/1.1.1.2.0/13/APIA/VIAA/040

Pētnieciskais jautājums

Kas ir tie, kas atgriežas Latvijā?

Kad un kāpēc viņi atgriežas?

Līdzšinējās teorētiskās zināšanas:

- 1) Neo-klasiskās ekonomikas teorija (Todaro 1969): migrācijas galvenie iemesli ir uzņemošās valsts un izcelsmes valsts dzīves līmeņa, tai skaitā, algu līmeņu, atšķirības, migrants - racionāla būtne, kas vēlas palielināt savus ienākumus
- 2) Darba spēka migrācijas jaunā ekonomika (the new economics of labour migration – NELM; Stark 1991): atpakaļmigrācija kā migrācijas procesa sastāvdaļa; atgriešanās var būt iepriekš paredzēta un plānota („kalkulēta stratēģija”)
- 3) Strukturālisma pieeja: būtiska loma tiek piešķirta gan uzņemošās, gan izcelsmes valsts konteksta faktoriem (Cerase 1974)
- 4) Transnacionālisms: atgriešanās nenozīmē migrācijas cikla beigas, cieši kontakti pāri valsts robežām: atkārtota emigrācija, „šurpu-turpu migrācija” (Portes et al. 1999);
- 5) Resursu mobilizācijas teorija (Cassarino 2004) uzsver to, ka atgriešanās un tās veiksmīgumu (to, cik sekmīga būs migranta re-integrācija izcelsmes valstī) nosaka re-emigranta vēlēšanās un sagatavotība atgriezties. Augstas pakāpes sagatavotību atgriešanās procesam raksturo tas, ka migrants ir sasniedzis iepriekš plānotos uzdevumus uzņemošajā valstī un ir ieguvis plānotos resursus.

Atgriešanās teorētiskie modeļi

- 1) Neo-klasiskā ekonomika: atgriešanās neveiksmīgas migrācijas pieredzes dēļ – nav rasta iespēja nopelnīt vairāk un dzīvot labāk
- 2) Darba spēka migrācijas jaunā ekonomika: atgriešanās kā veiksmes stāsts – ir nopelnīta nauda, ir iegūta pieredze, ir iegūtas zināšanas, tādēļ var atgriezties (modeļa apakšvarianti – konservatīvā un inovatīvā atgriešanās)
- 3) Strukturālisma pieeja: atgriešanās nespējas integrēties dēļ (aizspriedumi un stereotipi uzņemtajā valstī)
- 4) Strukturālisma pieeja: atgriešanās novecot (pensionāru atgriešanās)
- 5) Transnacionālisms: atgriešanās nenozīmē migrācijas cikla beigas, tiek saglabāti regulāri un cieši kontakti pāri valsts robežām, profesionālā darbība ir starptautiska vai tiek īstenota vairākās valstīs.

Metodoloģija

Informācijas iegūšanas metode - padziļinātās daļēji strukturētās intervijas ar re-emigrantiem jeb cilvēkiem, kas pēc emigrācijā pavadīta laika atgriezušies Latvijā.

Padziļināto interviju kopējais skaits ir 18, un intervijas tika veiktas laika posmā no 2014.gada februāra līdz novembrim.

Vidējais intervēto re-migrantu vecums ir 32,5 gadi, jaunākais respondents ir 25 gadus vecs, bet vecākais – 47 gadus vecs. Respondentu vidū ir 13 darba migranti (gan augsti kvalificēti, gan vidēji vai mazāk kvalificēti), četri studenti, kas braukuši uz ārzemēm mācīties, kā arī viens citu valstu valstspiederīgo laulātais. 16 respondentiem emigrācijas mītnes zeme bija Eiropā (tai skaitā, 9 – Lielbritānija) un diviem – ASV. 15 padziļinātās intervijas tika veiktas latviešu valodā, bet trīs – krieviski. Vidējais re-emigrantu ārzemēs pavadītais laiks ir 4,6 gadi, visgarākais emigrācijas laiks intervēto respondentu vidū ir 11 gadi, visīsākais – divi gadi.

Secinājumi: atgriešanās iemesli

Galvenie atgriešanās iemesli ir ne-ekonomiska rakstura:

- ilgas pēc mājām;
- vēlme pavadīt vairāk laika ar saviem tuviniekiem, kas palikuši Latvijā;
- ilgas pēc Latvijas dabas;
- vēlme runāt latviski un vēlme, lai bērni izaug par latviešiem, nevis asimilējas uzņemošajā valstī;
- grūtības integrēties mītnes zemē, jo vietējie iedzīvotāji nepieņem kā savējo un nav draugu.

Ar ekonomiskiem aspektiem saistīti argumenti:

- ekonomiski un sociāli nav iespējams sasniegt to ienākumu un sociālā statusa līmeni, kas vietējiem;
- Latvijā samilzušās privātās naudas problēmas (kredīti, parādi) ir atrisinātas (parādi ir nomaksāti);
- mazinoties ekonomiskās krīzes apmēriem un parādoties nelielai ekonomiskajai izaugsmei, ir palielinājusies iespēja atrast darbu Latvijā un nopelnīt, lai varētu izdzīvot.

Secinājumi: atgriešanās teorētiskie modeļi

- 1) Neo-klasiskā ekonomika: atgriešanās neveiksmīgas migrācijas pieredzes dēļ
 - 2) Darba spēka migrācijas jaunā ekonomika: atgriešanās kā veiksmes stāsts
 - 3) Strukturālisma pieeja: atgriešanās nespējas integrēties dēļ
 - 4) Strukturālisma pieeja: atgriešanās novecot (pensionāru atgriešanās)
 - 5) Transnacionālisms: regulāri un cieši kontakti pāri valsts robežām
- 1) Intervēto re-emigrantu stāstos neparādās
 - 2) Ir sastopama gan konservatīvā, gan inovatīvā atgriešanās
 - 3) Aizbraucot un dzīvojot citā valstī cilvēki saprot, ka vienmēr jutīsies kā svešinieki un neklūs par savējiem
 - 4) Intervēto re-emigrantu stāsti nav attiecināmi
 - 5) Vairāki re-emigranti plāno pēc kāda laika atkal kaut kur doties; transnacionālas darba attiecības profesionāļu vidū

Iemesli atgriezties Latvijā: reemigrantu stāsti

Inese Šūpule, Dr.sc.soc

inese.supule@biss.soc.lv

Filozofijas un socioloģijas institūts
Latvijas Universitāte

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**
ANNO 1919

ESF projekts "Latvijas emigrantu kopienas:
nacionālā identitāte, transnacionālās attiecības
un diasporas politika"
Nr. 2013/0055/1DP/1.1.1.2.0/13/APIA/VIAA/040